

զաղացը ետեւէն, Մտաւազդ նեղանալով ըսաւ մեռած հօրը. « Ես ինչ է. դուն գնացիր, բոլոր աշխարհս ալ մէկ տեղ կը տանիս, ես աւերակներու պիտի թաղաւորեմ »: Հայրն ալ, կ'ըսէն, անիծեց զինքը ըսելով. « Եթէ դու » յորս հեծցիս յազատ 'ի վեր 'ի Սասիս, զքեզ կալցեն քաջք, տարցին » յազատ 'ի վեր 'ի Սասիս. անդ կաց » ցես և զլոյս մի տեսցես »: Մայրն ալ եղաւ. « Թագաւորութեանը երկրորդ տարին ելաւ Մտաւազդ որսի, հեծաւ իր հեծելակից ընկերներուն հետ, Սասեաց ներքեւի դաշտերուն մէջ որս ընելու. Սեծամօր գետոյն կամընէն անցնելու ատեն չեմ գիտեր ինչպէս՝ ձին խրտելով, ինքն ալ դիւահարելով, ձիով զարդով դուրեցաւ գետին մէջ, կորաւ, աներեւոյթ եղաւ. կամ ինչպէս Խորենացին կ'ըսէ՝ խոր փոսի մը մէջ ընկաւ անյայտացաւ: Քովի հեծեալները, որ թերեւս փափաքող և գործակից էին անոր կորստեանը, համբաւեցին՝ թէ չաստուածները Մտաւազդայ բարկացած ըլլալով՝ հօրը դէմ գանգտելուն համար, յանկարծ զինքը յափշտակեցին ու Սասիսու սև լեռը քարայրի մը մէջ բանտ դրին. քուրմերն ալ վրայ բերին՝ թէ հոն երկաթի շղթաներով կապուած է մթան մէջ, երկու շուն (թերեւս իր որսական շները) ձերմակ ու սև՝ անդադար կը կրծեն անոր շղթաները որ մաշի քակուի. Մտաւազդ ալ մրմնալով կը սպառնայ որ քակուածին պէս ելլէ ու բոլոր աշխարհս տանի ու վրայ ընէ: Եսկէ զարհուրած՝ Մտաւազդայ տեղը նստողներէն մէկը հարցուց քուրմերուն, թէ երբ պիտի ելլէ Մտաւազդ ու աշխարհս աւրէ. անոնք ալ ըսին. « նաւասարդի առջի օրը՝ ցի տարեմուտքին՝ Մտաւազդայ շղթաները մաշած մազի բարակութեան հասած կ'ըլլան, որ եթէ կտրի՝ մէկէն կ'ելլէ աշխարհս աւրելու. անոր համար հրաման տուր որ բոլոր Հայաստան նաւասարդի առջի օրը ամէն գործաւոր իր գործիքը զարնէ, դարբինը իր կռանը թնդացնէ սալին վրայ, պղնձագործը իր մետաղները

հնչեցնէ, այսպէս ամէնքն ալ իրենց գործիքները զարնեն: Եւ երբդ ապաշտական հրամանը շատ շուտ և շատ հեռու կը տարածուի. անկէ վերջը սովորութիւն եղաւ Հայոց մէջ որ ամէն տարի տարեմուտքին օրը, որ է նաւասարդի առջի օրը, գեղեցիկ հանդէսներուն հետ աս ծաղրական ձայներն ալ կը հանէին, իրեք իրեք անգամ իրենց գործիքները զարնելով, և կ'ըսէին. « Դող ամրնան Մտաւազդայ երկաթները՝ որ մազի բարակութեան հասած են, և չելլէ աշխարհս աւեր անապատ ընելու »: Մյս սովորութիւնն ալ անցաւ Դուսաւորչայ օրերէն, և մինչև մեր Դարգմանչաց օրերը՝ ոչ միայն նաւասարդի սկիզբը՝ այլ և ամէն կիրակի օրեր դարբինները քանի մը անգամ կռանը կը զարնէին որ ամրնան Մտաւազդայ կապանքը, և դեռ հաւտացողներ և վախցողներ կային, ինչպէս կը պատմեն Խորենացին և Կողբացին: Արջիններուն ալ հասնելով այս աւանդութիւնը՝ հարկ տեսցին որ ինչուան Յայսմաւուրաց մէջ ալ յիշեն զայն:

Մըղարե փափագելի էր որ այսօրիսի սովորութիւններէն անոնք որ անմեղ են՝ մնացած ըլլային միշտ ազգերնուս մէջ, և եկեղեցին քաղաքական հանդիսից օգնելով՝ փառաւորէր Հայոց տարեմուտը:

Հ. Գ. Մ

ԱՌ ՄՏԵՐԻՄՆ

ՆՈՒԷՐ ՆՈՐՈՑ ՏԱՐԻՈՑ

ՆԱՌ մի յըղեմ յոյժ գեղեցիկ, Լորկոտասան ունի ճիւղիկ. Սէն մի ճիւղոցն երսուն տերեւ, Պրտուղը նորա սպիտակ ու սև:

